

مناسک مصور عمره مفرده اهل سنت

(حنفی - شافعی)

سرشناسه
عنوان و پدیدآور
مشخصات نشر
مشخصات ظاهری
شابک
وضعیت فهرست نویسی
موضوع
موضوع
شناسه افزوده
رده‌بندی کنگره
رده‌بندی دیویی
شماره کتابخانه ملی

گوکلانی، صلاح الدین - قدیری، اسماعیل.
مناسک مصور عمره مفرده اهل سنت
(حنفی - شافعی) / مولف صلاح الدین گوکلانی.
تهران: مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی، ۱۳۹۰.
۴۸ص: مصور، نمونه، نقشه.
978-964-167-167-1:
فیپا
حج عمره.
فقه اهل سنت.
مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی.
۱۳۹۰ م ۹/۹۲/۱۸۸ BP
۲۹۷/۳۵۷:
۴۵۷۲۰ - ۸۵

مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی

نام کتاب: مناسک مصور عمره مفرده اهل سنت (حنفی - شافعی)
نویسندگان: صلاح الدین گوکلانی و اسماعیل قدیری
ناشر: مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی
نوبت چاپ: دوم، ۱۳۹۰ هـ ش
شمارگان: ۱۰۰۰۰ نسخه
قیمت: ۱۰۰۰ تومان
شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۱۶۷-۱۶۷-۱
آدرس: تهران - ص. پ: ۶۹۹۵-۱۵۸۷۵
تلفکس: ۴-۸۸۳۲۱۴۱۱

www.taghrib.ir

حق چاپ و نشر محفوظ

مقدمه مؤلف:

(یکی دیگر از وظائف مهم، قضیه آشنا کردن مردم است به مسائل حج، آدم بسیار می‌بیند که حج می‌روند و زحمت می‌کشند لکن مساله حج را نمی‌دانند.) حضرت امام خمینی (ره)

هر ساله خیل عظیم صالحان و مشتاقان از اقصی نقاط عالم اسلام برای تشریف به دیار عشق روانه سرزمین وحی الهی می‌شوند، آنان که قدرت و توانائی حج را ندارند و نمی‌توانند در وقتی معین (ذی‌الحجه) برای حضور در مراسم پر شکوه و با عظمت عبادی اسلام راهی آن دیار شوند و کسانی که نمی‌توانند به علت ضعف مالی و دیگر موانع «حج» انجام دهند، در تمام ایام سال می‌توانند نوعی دیگر از اعمال حج اصغر نام دارد، یعنی عمره مفرده را انجام دهند. حج و عمره عبادتی است اجتماعی که ارزنده‌ترین مساله آن پرورش و تقویت روح آدمی است و اهمیت و خصوصیت آن در تمام ابعاد زندگی انسان اثر می‌گذارد. اگر زائر بتواند همه احکام کلی و آداب آن را به نحو احسن انجام دهد، نه تنها به وظیفه اسلامی و دینی خود عمل نموده بلکه خداوند در قبال این عمل خالص و پاک، اجر عظیم و

ثواب وافر عنایت خواهد نمود.

اثرات مثبت این سفر به دست نخواهد آمد مگر آن‌که فرامین شرع مقدس را با جان و دل پذیرا باشیم و افعال حج را به صورت صحیح انجام دهیم. پس بر زائران گرامی لازم است قبل از تشریف، احکام و مناسک حج و عمره را فرا گرفته و با علم و آگاهی بیشتر، حج و عمره خود را انجام دهند و از میزبانی خداوند تبارک و تعالی بهره گیرند.

این کتاب نیز احکام و مناسک عمره را به صورت مصور، بازگو می‌کند و راهنمای خوبی است جهت انجام اعمال و تحقق بخشیدن به آرمان زائران محترم که خداوند سبحانه و تعالی این عمل را از ایشان بپذیرد.

در خاتمه از مسئولان محترم مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی که جهت ارتقای سطح آگاهی و بیش زائران محترم و مهمانان خانه خدا سعی و تلاش می‌کنند تقدیر و تشکر نموده، از خداوند منان خواستاریم به ولی امر مسلمین و بزرگ طلایه‌دار وحدت حضرت آیت ا... خامنه‌ای، طول عمر عطا نموده، به همه مسلمانان جهان، اتحاد و هم‌بستگی عنایت فرماید.

آخوند گوکلانی

تقریظ دبیر شورای افتای علمای شافعی سندج و عضو
مجلس خبرگان رهبری از کردستان،
ماموستا سید محمد شیخ الاسلام

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

ختم کرامت از حجی اکرام حاج آقا زین العابدین علیه السلام
در راه ابراهیم در نماز حج رسید است و حج صلوات برین گویان و
حرم همسر در این توفیق بود است مطالعه شد مسائل مورد
بسم اللّٰهم در این سفر است در آن راه به لوازم
بین فقه حضرت امام حنفی و حضرت امام شافعی در این
برادران و معتادان هر دو مذهب بره کانی از آن میرند

رسد مذکور مورد تأیید حضرت - آقا محمد شیخ الاسلام
۱۳۸۷/۱۲

تقریظ فقیه حنفی استان گلستان استاد آخوند حاج
یارمحمد نظری حوزه علمیه عرفانیه قره بلاغ:

اعوذ بالله من الشیطان الرجیم

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

و من یعظم شعائر الله فانها من تقوی القلوب

مناسک مصور اعمال عمره را که حاج
صلاح الدین گوگلانی و حاج اسماعیل آخوند
قدیری سعی و کوشش نموده به تحریر
در آورده اند موافق شریعت اسلام حنفی مذهب
بوده و مورد تأیید می باشد. موفقیت هر چه
بیشتری برای مسلمانان از خداوند متعال
خواهان و خواستارم.

سرپرست و متصدی حوزه علمیه
عرفانی قره بلاغ
یار محمد نظری

بِسْمِ تَعَالَى
الحمد لله الذي هدانا لهذا وما كنا لنهتدي لولا أن هدانا الله والصلوة والسلام
على أفضل خلق الله سيدنا محمد وآله وصحبه المصطفين من عباده .

اما بعد !
جزوه برادر صلاح الدين گولان که به صورت مختصر در مورد سائل و اعمال عمره
مفرد نوشته شده است بنظر داشت و بررسی شد ، مواردی که نیاز به اصلاح داشته
اصلاح شد ، امیدوارم جزوه برای سلیمان و زائرین سفر عمره سودمند باشد و سعی
نویسنده عند الله مشکور ؛ چون عموماً زائرین در عمره مفرد نیز شرف زیارت مدینه
منوره را حاصل می کنند ، پیشتر در می شود آداب زیارت مدینه و اماکن شکر اش نیز
با اختصار ضمیم شد .

با احترام
مولوی محمد الرحمن سربازی

۸۶/۴/۲۲

تقریظ استاد حاج نورمحمد آخوند طلائی، امام جمعه و
مدیر و مدرس مدرسه علوم دینی اسلامیه شهرستان گنبد:

حضرة الاخ استاذنا الامجد وصديقنا الاوحد الحاج والمعتمر
الزمانی دام عزه مسئول واحد اهل السنه.

بعد ان اقدم اجمل تحياتي و اخلص دعواتي و اطيب تمنياتي.

با تشکر و سپاسگذاری از مسئولین محترم حج و زیارت
و بعثه مقام معظم رهبری که جهت ارتقای سطح پیش و
آگاهی حجاج و عمره گذاران تلاش می کنند به عرض
می رساند که کتاب عمره مفرد مصوره را مورد بررسی و
مطالعه قرار دادم که تمام متون و مطالب آن مورد تایید
اینجانب می باشد.

و بعد فلکم منا الشکر و من الله الاجر.

اخوکم فی الله نور محمد الطلانی

حاج آخوند طلائی

تعریف عمره

عمره در لغت به معنای (قصد کردن مکانی معمور و آباد) است و در اصطلاح فقه عبارت است از: احرام، طواف کعبه، نماز طواف، سعی بین صفا و مروره و تراشدین و یا کوتاه کردن موی سر. انجام دادن عمره در مدت عمر یکبار لازم است، اما در فقه شافعی واجب، و در فقه حنفی سنت مؤکد می باشد. عمره ماه مبارک رمضان از عمره سایر ماه های سال اولی و افضل می باشد چون عمره رمضان برابر حج است. حتی در صحیح مسلم روایت شده که رسول اکرم (ص) می فرماید: «عمره رمضان برابر با حجی است که کسی به همراه من انجام داده است.»

فرق بین عمره و حج

مراسم عمره با حج تقریباً مشترک است. ولی در تعداد اعمال و مناسک و زمان برگزاری آن فرق اساسی دارد. حج علاوه بر اعمال عمره چند عمل اختصاصی اضافه دارد مانند: وقوف در عرفات و مزدلفه و ایام منی و رمی جمرات، قربانی، جمع بین الصلاتین، خطبه، طواف القدوم و

طواف الوداع، که در عمره وجود ندارد.

عمره در تمام سال صحیح است به جز در پنج روز: روزهای نهم تا سیزدهم ذیحجه. در این ایام انجام دادن عمره مکروه تحریمی می باشد؛ مگر آن که پیش از این روزها احرام بسته باشد.

اقسام عمره

عمره بر دو قسم است: عمره مفرده و عمره تمتع. عمره تمتع: کسانی که در ماه های حج (شوال، ذی القعدة، تا ۸ ذی الحجه) تمام اعمال عمره و یا اکثر آنرا انجام می دهند و سپس از احرام بیرون می آیند و در همان سفر و همان سال قصد ادای حج را نیز داشته باشند عمره آنها (عمره تمتع) نامیده می شود. اما عمره مفرده را در هر وقت از سال می توان انجام داد.

اعمال عمره تمتع و مفرده فرقی ندارند، اما چون اعمال عمره در این ماه های سه گانه صورت گرفته است جهت شکرانه ادای عمره و حج در یک سفر (دم الشکر) واجب می شود و یک قربانی باید در روز عید قربان ذبح کند.

کسی که قصد ورود به شهر مکه را دارد واجب است با احرام وارد شود. برای احرام هم باید نیت عمره یا حج داشته باشد (اگر وقت حج نیست واجب است برای عمره مفرده محرم شود) و بقیه اعمال آنرا به جای آورد.

البته برای کسانی که داخل حل و اهل مکه هستند احرام واجب نمی باشد.

اعمال عمره

- ۱- احرام
- ۲- طواف کعبه
- ۳- نماز طواف در مسجد الحرام
- ۴- سعی بین صفا و مروه
- ۵- حلق یا تقصیر

۱- احرام، اولین عمل

الف- مکان بستن احرام

آن دسته از زائرانی که قبل از اعمال عمره برای زیارت مرقد مطهر نبی اکرم (ص) روانه مدینه منوره می‌گردند و پس از زیارت و اقامت در مدینه شهر پیامبر گرامی اسلام قصد رفتن به مکه مکرمه را می‌نمایند در مسجد شجره که حدود ۴۰۰ کیلومتری مکه است، لباس احرام پوشیده و محرم می‌شوند و جهت ادامه بقیه اعمال به سوی مکه حرکت می‌کنند.

اما آنانی که مستقیماً از فرودگاه جده وارد مکه مکرمه می‌شوند چون هنگام پرواز از میقات یا محدوده آن عبور می‌کنند لازم است در آن لحظه‌ها محرم باشند لیکن به علت مشقت در این عمل لازم است از فرودگاه محل پرواز خود در ایران محرم گردند. اما کسانی که در شهر مکه و اطراف آن یعنی در محدوده

حرم می‌باشند و بخواهند عمره انجام دهند (مانند حاجیان ایرانی که هنگام حضور در عربستان دوست دارند علاوه بر انجام حج و عمره واجب خود، عمره مستحبی هم انجام دهند) به ادنی الحل بروند و در آنجا محرم شوند و بهتر آن است که از مسجد تنعیم یا جعرانه محرم شوند.

ب- کیفیت پوشیدن لباس احرام

مردان باید لباس‌های دوخته حتی لباس زیر و کوچک و کلاه و جوراب را از تن در آوردند و دو پارچه غیر دوخته و پاک را بر تن نمایند، که یکی را مانند لنگ بر کمر می‌پیچند و دیگری را بر شانه‌ها می‌اندازند. بهتر است لباس احرام سفید باشد.

لازم به ذکر است که کفش محرم باید طوری باشد که بر آمدگی روی پا پوشیده نشود. بانوان می‌توانند لباس دوخته تمیز و پاک بپوشند و بهتر است سفید باشد. اما لازم است صورت خود را نپوشانند.

ج - نیت

زائر هنگامی که لباس احرام را می‌پوشد نیت کند که:
احرام عمره را برای خشنودی خدا به جا آورد، و بهتر است
نیت را به زبان آورده بگوید:

(اللهم اني ارید العمرة فیسرها لی وتقبلها منی نیت العمرة و
احرمت بها لله تعالی)

یعنی: پروردگارا! من تصمیم عمره را دارم پس تو بر من
آسان گردان و از من بپذیر. به عمره نیت می‌کنم و احرام
می‌بندم به آن برای خوشنودی خداوند.

د - تلبیه

عمره کننده هنگامی که لباس احرام پوشید لازم است بعد
از نیت بگوید:

(لیک اللهم لیک لیک لا شریک لک لیک ان الحمد والنعمة
لک والملك لا شریک لک).

یعنی: من در خدمت حاضرم پروردگارا! من حاضرم، تو
شریک نداری، من حاضرم، همه تعریف‌ها برای تو مخصوص
است و تمام نعمت‌ها و پادشاهی از آن توست.

ه - محرمات احرام (عمل‌های ممنوعه در حالت احرام)

فرد زائر پس از پوشیدن لباس احرام و نیت کردن و گفتن
تلبیه (محرم) می‌شود و باید تا پایان اعمال عمره از کارهایی
که بر محرم حرام است پرهیز کند.
از مجموع کارهای حرام بعضی از آنان مختص مردان و

بعضی مختص زنان و بعضی از آنها هم بر مرد محرم و هم بر
زن محرم حرام می‌باشد:

اعمالی که هم بر مرد محرم و هم زن محرم حرام است:

- ۱- استعمال عطریات هرگونه که باشد.
- ۲- رفت: بحث و گفت‌وگوی جماع در حضور زنان.
- ۳- فسوق: دروغ گفتن کلام فحش و هر نوع معاصی.
- ۴- جدال: جنگ و جدل و برخورد نامناسب با حجاج.
- ۵- جماع و مقدمات آن مانند بوسه و غیره.
- ۶- مالیدن روغن بر بدن.
- ۷- کوتاه کردن و تراشیدن موی بدن خود یا دیگران از هر
کجا که باشد.
- ۸- گرفتن ناخن.
- ۹- حنا زدن موی سر یا ریش و یا سایر اعضای بدن.
- ۱۰- کشتن جانوری که در بدن ساکن می‌شود.
- ۱۱- کشتن و گرفتن ملخ و امثال آن.
- ۱۲- شکار حیوانات صحرائی و همکاری با شکارچی.
- ۱۳- کندن درخت و یا گیاهی که در محدوده حرم روئیده
باشد برای محرم و غیرمحرم عمومیت دارد.

آنچه که فقط بر مردان محرم حرام است:

- ۱- پوشیدن لباس دوخته.
- ۲- پوشیدن چیزی که روی پا را بگیرد.
- ۳- پوشاندن سر.

چون قبلا بیان شده که نیت فرض است و طواف بدون نیت صحیح نیست بهتر است چنین نیت نماید:
«اللهم اني اريد طواف بيتك الحرام سبعة اشواط لطواف العمرة فيسر لي وتقبله مني»

یعنی: بار الها! من اراده کردم طواف خانه کعبه را هفت مرتبه برای طواف عمره، خدایا بر من آسان فرما و از من بپذیر.

چگونگی انجام طواف و احکام آن

انسان قبل از شروع طواف روبه روی حجرالاسود بایستد (موازی حجر الاسود خطی مشکی روی زمین کشیده شده است) و دو دست را به اندازه تکبیر تحریمه بلند کند و در صورت عدم ازدحام این دعا را بخواند:

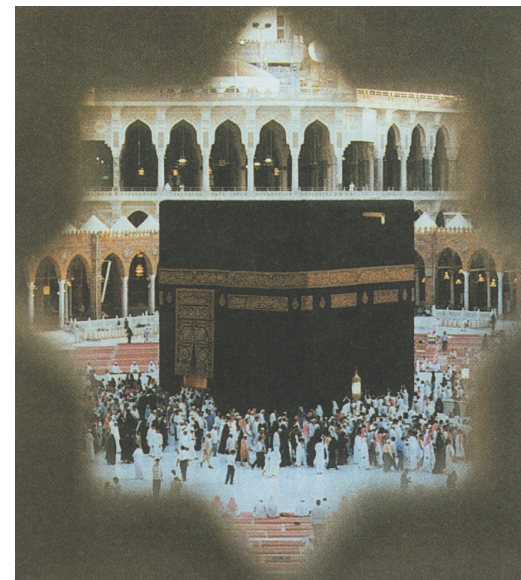
بسم الله اكبر لا اله الا الله والله اكبر والله الحمد والصلاة والسلام على رسول الله اللهم ايماننا بك وتصديقا بكتابتك

آنچه بر زنان مُحرم حرام است:

فقط پوشاندن روی خود با نقاب و روی بند. البته در صورت ضرورت و نجات از نگاه نامحرمی که می خواهد نگاه کند می تواند موقت از نقابی که با صورت فاصله دارد استفاده کند و سپس بردارد.

۲- طواف، دومین عمل عمره

دومین عمل عمره طواف خانه خدا است. کسی که برای انجام عمره مُحرم می گردد و وارد مکه و مسجد الحرام می شود باید به نیت طواف هفت مرتبه دور خانه کعبه بگردد که هر دور را یک (شوط) می نامند.

ووفاء بعهدک واتباعا لسنة نبیک محمد صلی الله علیه وسلم.
یعنی: شروع می‌کنم به نام خداوند، خداوند از همه برتر
است، به جز او معبودی نیست، تمام ستایش‌ها لایق اوست،
درود و سلام او بر پیامبر اکرم(ص) باد. پروردگارا! طواف
می‌کنم از روی ایمان به تو و تصدیق به کتاب تو و وفاداری
به پیمان تو و به منظور پیروی از سنت پیامبرت حضرت
محمد(ص).

اما اگر این دعا را بلد نیست یا فراوانی جمعیت فرصت
نمی‌دهد، بخواند: «بسم الله الله اکبر لا اله الا الله والله اکبر والله
الحمد»
و به همین مقدار اکتفا کند.

کیفیت استلام حجرالاسود

سپس با دست‌ها استلام بکند، مراد این است که کف‌های
هر دو دست را بر روی حجرالاسود نهاده و در میان آنها
دهان خود را بر حجر بگذارد، و به آهستگی ببوسد که آواز
بوسیدن در نیاید.

اگر به سبب انبوه و ازدحام و دوری از حجرالاسود قدرت
این را نداشته باشد پس هر دو دست را تا برابر گوش‌ها
طوری بردارد که کف‌هایش به سوی حجرالاسود و پشت
دست‌ها به سوی چهره‌اش باشد و در این موقع تصور کند که
گویی دست‌ها بر روی حجرالاسود است. سپس تکبیر و
تهلیل (به همان نحوی که ذکر شد) گفته و هر دو دست را
ببوسد. چنانچه برای بوسه زدن حجر به لگد مال کردن زائران

مبادرت ورزد گناهکار می‌شود چون که بوسیدن حجرالاسود
سنت است و ترک ایذاء واجب است.
طواف از حجرالاسود شروع می‌شود در حالی که کعبه را
در سمت چپ قرار داده است دور می‌زند. وقتی به موازی
حجرالاسود رسید که از آنجا شروع کرده بود، در این حالت
یک شوط انجام گرفته است، سپس ادامه می‌دهد تا هفت
شوط انجام دهد. هفت شوط گردش دور کعبه (یک طواف)
به‌شمار می‌آید.

برای هر شوط بلندکردن دست‌ها و استلام لازم است.
بدین ترتیب جمعا هفت شوط و هشت مرتبه استلام صورت
می‌پذیرد که هنگام ازدحام از دور دست‌ها را بلند کرده، بوسه
زند. استلام حجرالاسود در صورت خلوت بودن در دفعه اول
و آخر یعنی بار هشتم سنت موکده است.

در حین طواف هر بار که به رکن یمانی (گوشه جنوبی
کعبه) برسد مستحب است آنرا نیز استلام کند، یعنی هر دو
دست را بر او نهد و بوسه زند. اگر در اینجا ازدحام باشد
اشاره نکند.

بین رکن یمانی و حجرالاسود، این دعا از حضرت رسول
اکرم(ص) مروی است:

«ربنا آتنا فی الدنيا حسنة و فی الآخرة حسنة و قنا عذاب النار
و ادخلنا الجنة مع الابرار، یا عزیز یا غفار، یا ارحم الراحمین».

در تمام اوقات شبانه روز طواف جایز است حتی در اوقاتی
که نماز مکروه است به جز وقت خطبه نماز جمعه و موقع اقامه
نماز جماعت که در این دو وقت طواف مکروه است.

هنگام طواف، طواف‌کننده باید از پشت دیوار حطیم دور بزند چون حجراسماعیل جزء کعبه است (حجر اسماعیل فضائی است به شکل نیم‌دایره که بین دیوار کعبه و دیواری نیم‌دایره به عرض حدود ۱۰ متر از زاویه غربی کعبه امتداد دارد. هرگاه باران ببارد از ناودان رحمت در این فضا می‌ریزد و در اینجا مدفن حضرت اسماعیل و مادرش هاجر و پیامبران بسیاری می‌باشد) و چنانچه از میان حطیم و کعبه عبور نماید از طواف محسوب نمی‌شود، بنابراین آن شوط را اعاده نماید البته اعاده طواف از حجرالاسود مستحب است.

مستحب است پس از طواف و قبل از نماز به (ملتزم) (قسمتی از دیوار کعبه است که در میان در ورودی بیت الله الحرام و حجرالاسود واقع شده است) برود و دعا و التماس و زاری کند، البته مراقب باشد چون محرم است عطر دیوار کعبه به او مالیده نشود.

طواف‌کننده باید با طهارت طواف کند یعنی با وضو بوده و غسلی بر عهده او نباشد و نیز بدن و لباس وی پاک باشد. همانگونه که نماز می‌خواند و نیز باید تمامی عورت او پوشیده باشد.

رمل و اضطباع

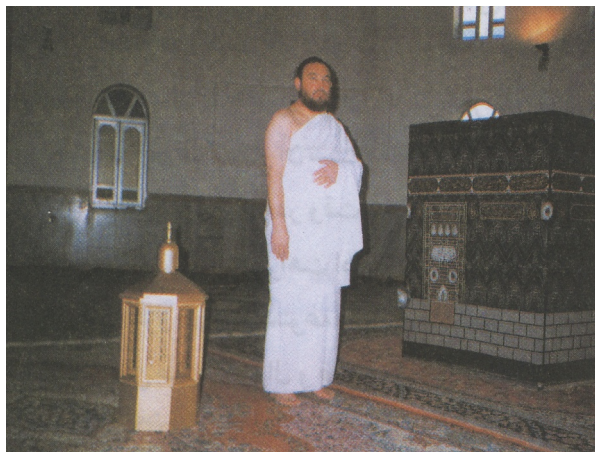
در طواف عمره سنت است که مردان در سه شوط اول رمل و در هر هفت شوط اضطباع کنند، البته در وقت نماز، سنت آن است که اضطباع نکنند.

رمل: این است که در رفتار کمی با سرعت و قوت قدم‌ها

را بردارد و پاها را نزدیک هم بگذارد و شانه‌ها را به‌خوبی تکان داده طواف کند.

اگر به‌علت ازدحام جمعیت نتواند رمل کند کمی صبر کند و وقتی که موقع را مناسب ببیند طواف کند. اگر ازدحام ادامه داشت رمل لازم نیست. اگر یک یا دو شوط کرده بود بعد از آن طوری ازدحام شد که رمل کردن برایش مقدور و ممکن نشد در چنین حالتی رمل را ترک کند، و طواف را بدون رمل انجام دهد تا در میان اشواط طواف فاصله واقع نشود.

اضطباع: یعنی حوله احرام را از زیر بغل راست عبور دهد و روی شانه چپ بگذارد و بعد از پایان طواف اضطباع را ترک کند و شانه‌ها را پوشانده و دو رکعت نماز بگذارد. اما اضطباع در بقیه حالات احرام مکروه است.

۳- نماز طواف سومین عمل عمره

بعد از هر طواف اعم از واجب یا نفل خواندن دو رکعت نماز طواف در مذهب شافعی «سنت» و در مذهب حنفی «واجب» است که باید بلافاصله بعد از طواف قبل از سعی بخواند زیرا تاخیر آن بدون عذر مکروه است مگر در اوقات مکروهه نماز که تاخیرش جایز است و اوقاتی که نماز کراهت دارد بعد از ادای نماز عصر تا غروب کامل آفتاب و بعد از نماز صبح تا طلوع کامل آفتاب می‌باشد. مثلا اگر شخصی بعد از نماز عصر طواف کرد چون در آن موقع نماز نفل مکروه است دو رکعت نماز طواف را در آن موقع ادا نکند بلکه بعد از نماز مغرب ادا کند به این نحو که اول فرض مغرب و سپس دو رکعت نماز طواف را بعد از سنت مغرب ادا کند.

اما اگر کسی در وقت مکروهه دو رکعت نماز طواف را ادا کند- با وصف کراهت- ادا می‌شود، ولی بهتر است که آنرا بعد از خروج وقت ممنوعه دوباره اعاده کند.

اما در وقت طلوع و زوال و غروب آفتاب نماز خواندن اصلا جایز نیست. اگر هم نماز طواف را ادا کند واجب است بعد از خروج وقت ممنوعه دوباره اعاده کند.

مکان نماز طواف پشت مقام ابراهیم است. اگر در موقع ازدحام، ادای نماز در مقابل مقام ابراهیم مشکل باشد در محاذی آن یا در جای خلوت‌تری از مسجدالحرام می‌تواند نماز طواف را بخواند.

در این دو رکعت بعد از حمد در رکعت اول خواندن سوره قل یا ایها الکافرون و در رکعت دوم خواندن قل هو الله احد مستحب است.

سپس مستحب است به زمزم رفته و از آن بنوشد و در آن محل دعا کند که محل قبول دعاست و بگوید:
«اللهم اجعله علما نافعا ورزقا واسعا وشفاء من کل داء وسقم».

یعنی بار الها! این آب را علم با منفعت و روزی گشاد و مایه شفا از هر درد و مرض قرار بده.
پس از خوردن از آب زمزم برای نهمین بار استلام و یا برداشتن دست‌ها و بوسیدن آن سنت است.

۴- چهارمین عمل عمره: سعی بین صفا و مروه

سپس هنگام خروج از مسجد الحرام مستحب است از درب صفا خارج شود و هر چند سایر دردها خارج شدن نیز جایز است.

سپس به کوه صفا رفته و قلباً نیت نماید اما لفظاً نیت کردن افضل است و بگوید:

«اللهم اني ارید السعي بين الصفا و المروة سبعة اشواط لسعي العمرة فيسره لي و تقبله مني».

بار الها! اراده می‌کنم سعی بین صفا و مروه را هفت مرتبه برای سعی عمره، پس این سعی را بر من آسان فرما و از من بپذیر.

سپس رو به جانب بیت الله کرده بایستد و هر دو دست را به سوی آسمان تا شانه مثل دعا بردارد و تکبیر و تهلیل و صلوات بخواند و در این محل تضرع و زاری نماید که محل اجابت دعاست.

پس از دعا سعی را از صفا به سوی مروه آغاز کند. مردان هنگام رسیدن به میلیین الاخضرین (بین ستون‌های سبز رنگ که امروزه با چراغ‌های مهتابی سبز رنگ مشخص شده‌است) مستحب است که با سرعت و در حد اعتدال راه بروند که این عمل را (هروله) نامند و این عمل برای زنان مکروه است.

سپس به مروه رفته و رو به سوی بیت الله کرده کمی به طرف راست مایل شده بایستد و در اینجا هم مانند صفا دست برداشته دعا و ذکر بگوید زیرا این محل هم جای قبول دعا است.

بعد از آن به طرف صفا حرکت نماید و رفتار حسب معمول عادی باشد و هرگاه که به ستون سبز رنگ برسد بین آن دو با سرعت راه برود و هر بار در صفا و مروه اعمال و رفتار فوق را انجام دهد.

پیمودن مسیر صفا و مروه را در هفت مرتبه (که امروزه به صورت سالی در دو طبقه ساخته شده است) (سعی) می‌نامند. سعی از صفا شروع و به مروه ختم می‌شود.

پیمودن فاصله صفا تا مروه (یک مرتبه) و برگشتن از مروه به صفا (مرتبه دوم) به حساب می‌آید بنابراین هفت شوط سعی بر مروه ختم می‌شود.

سه تذکر:

۱- نشستن و استراحت کردن و رفع خستگی بر صفا و مروه و در بین راه جایز است و اگر در بین سعی باشد باید همانجا که سعی را قطع کرده است، ادامه دهد.

۲- سعی بین صفا و مروه لازم نیست با وضو و طهارت انجام شود اما مستحب است.

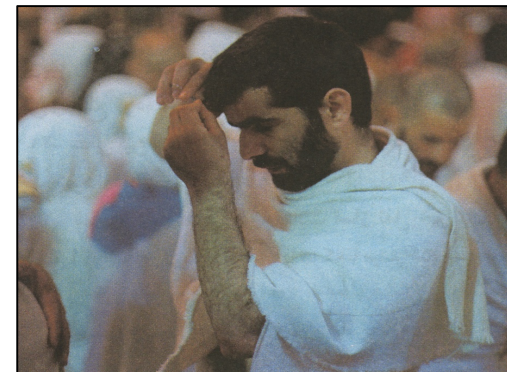
۳- پس از پایان سعی دو رکعت نماز نفل خواندن در مطاف یا گوشه‌ای از باب‌العمره یا هر کجا میسر شد مستحب است.

۵- حلق یا تقصیر، پنجمین عمل عمره

مرد محرم پس از سعی باید سر را بترشد یا کوتاه نماید، البته در صورتی می‌تواند اقدام به کوتاه کردن موی سر کند که بتواند به اندازه یک بند سرانگشت دست کوتاه نماید.

اما زنان باید از نوک هر دو گیسوی خود به اندازه یک بند انگشت کوتاه نمایند.

محرم بعد از تراشیدن سر یا تقصیر (کوتاه کردن) از احرام بیرون آمده و هر چه به واسطه احرام بر او حرام شده بود، حلال می‌شود.

حلق یا تقصیر مکان معینی ندارد و محرم می‌تواند آن را در مروه یا در محل استراحت خود در هتل انجام دهد. اما بعد از خروج از محدوده حرم نمی‌تواند حلق یا تقصیر نماید. اگر چنانچه بیرون از محدوده حرم انجام دهد، دم واجب می‌شود.
- پیروان مذهب حنفی یک چهارم موی سر را کوتاه کنند.

کودکان و اعمال عمره مفرده

کودکان دو دسته‌اند:

- ۱- ممیز، و آن کودکی است که خوب و بد را تشخیص می‌دهد و خودش می‌تواند اعمال را به‌طور صحیح انجام دهد.
- ۲- غیر ممیز، که به آن حد نرسیده باشد.

کودک ممیز خودش محرم می‌شود و اعمال را به‌جای می‌آورد و در مواردی که خودش نتواند انجام دهد، سرپرست وی مثلاً پدر او را در انجام اعمال یاری می‌دهد.

کیفیت اعمال کودک غیر ممیز بدین گونه است:

۱- احرام: سرپرست وی لباس احرام را بر او می‌پوشاند

و از طرف او نیت می‌کند و اگر می‌تواند لبیک‌ها را به‌طور صحیح پاسخ دهد، برایش می‌گوید تا او هم بگوید و اگر نمی‌تواند به‌طور صحیح پاسخ دهد، خودش از طرف او لبیک را می‌گوید.

۲- طواف: باید سرپرست او را طواف دهد اگر کودک بتواند باید خودش راه بود و گرنه او را حمل کرده طواف دهد.

۳- نماز طواف: سرپرست وی او را به‌انجام نماز وامی‌دارد. اگر ممیز باشد خودش ادا کند و اگر غیر ممیز باشد از ذمه او ساقط می‌شود.

۴- سعی: مانند طواف او را به سعی می‌برند.

۵- تقصیر: یک چهارم موی سر او را کوتاه می‌کنند و یا می‌تراشند.

۶- هر کودکی که شخصا خودش قادر به اعمال باشد نیابت از وی درست نیست. اما اگر شخصا قادر نباشد چه ممیز و غیرممیز، نیابت از وی درست است، مگر در نماز طواف.

۷- اگر چنانچه کودک ممیز و غیر ممیز ارکان عمره را جمعا یا بعضا ترک نماید و یا مرتکب جنایت و محظورات احرام شود چیزی بر خود و سرپرست ایشان جزائاً و یا قضائاً واجب نمی‌شود.

طواف مستحب

یکی از اعمال مستحب در مکه معظمه طواف است. طواف مستحب با طواف واجب فرق ندارد. البته نماز طواف مستحب، واجب است و نیز نیت طواف هم فرض است.

طواف الوداع

برای کسانی که می‌خواهند از مکه باز گردند طواف وداع مستحب است، اما در حج واجب است. طواف وداع نیز هفت شوط است که دو رکعت نماز آن واجب است و طریقه طواف وداع مانند طواف عمره می‌باشد. مستحب است که از خداوند متعال با زاری و تضرع قبولی اعمال عمره و توفیق مراجعت مجدد را بطلبند.

جنایات

جنایات بر دو نوعند: اول رعایت نکردن ممنوعات احرام. دوم: ترک واجبات عمره و یا قصور و کوتاهی در انجام اعمال واجب.

جنایت عام است چه عمدا باشد یا به فراموشی. دانسته باشد و یا خطا، مساله را بداند و یا نداند. با اراده و اختیار خود انجام دهد، و یا با اجبار و اکراه دیگری، در حالت خواب باشد و یا بیداری و یا در حال بی‌هوشی، در حال تنگدستی یا در حال ثروتمندی، خود انجام دهد یا دیگری را امر کند، فرق ندارد همه در حکم برابر است و در هر حال جزاء واجب می‌شود.

محرمات احرام

اقسام محرمات احرام عبارت است از:

- ۱- محرمات بی‌کفاره.
- ۲- محرمات باکفاره.

تقسیمی دیگر برای محرمات احرام:

- ۱- مشترک بین مرد و زن
 - ۲- مخصوص مردان
 - ۳- مخصوص زنان
- جزای ترک واجب عمره و ارتکاب محرمات کفاره‌دار عبارت است از:

جماع و مقدمات آن

۱- اگر شخصی قبل از چهار شوط جماع نماید، عمره او فاسد شده و دم بر وی واجب است. اما با وجود فاسد شدن عمره افعال دیگر عمره را باید انجام دهد و بعد از آن از احرام خارج شود و قضای آن را نیز بعداً انجام دهد.

۲- اگر بعد از چهار شوط جماع نماید، بر وی دم واجب می‌گردد، ولی عمره او فاسد نمی‌شود.

۳- محرم در حالت احرام با بوسه‌زدن و گرفتن لمس با شهوت و مباشره و مانند آن در تمام این صورت‌ها دم بر او واجب است.

استعمال عطریات

اگر محرم به همه یک عضو بزرگ خود چیز خوشبوئی مثل عطر زعفران - صابون بودار - شامپو - ویا روغن - بمالد ولو اینکه به مدت یک لحظه هم باشد بر وی دم واجب می‌شود.

۱- دم (یک گوسفند قربانی کند)

۲- صدقه

محرمات بدون کفاره

۱- فسوق

۲- جدال

محرمات با کفاره

۱- جماع و مقدمات آن.

۲- استعمال عطریات.

۳- مالیدن روغن خوش بو بدن.

۴- کوتاه کردن یا تراشیدن موی سر.

۵- زدودن موی بدن.

۶- گرفتن ناخن دست و پا.

۷- حنا زدن سر یا پا یا سایر اعضا.

۸- پوشیدن چیزی که تمام روی پا را بگیرد.

۹- پوشیدن لباس دوخته شده برای مردان.

۱۰- پوشاندن سر برای مردان.

۱۱- پوشاندن روی خود برای زنان.

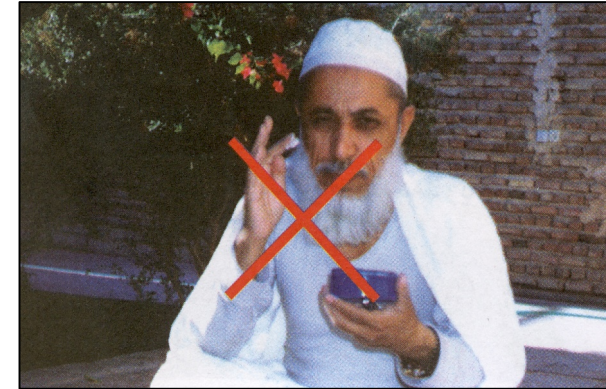
۱۲- ترک واجب عمره.

۱۳- قطع درخت یا گیاه حرم.

۱۴- کشتن ملخ و شپش و امثال آن.

۱۵- کشتن حیوانات صحرائی

اما استعمال خوشبو و مالیدن آن بر اعضای کوچک مانند (گوش - بینی - سیبل - چشم - انگشت و غیره) یا جزئی از اعضای بزرگ مانند (ران - ساق - سر و غیره) موجب صدقه می شود.

تراشیدن و یا کوتاه نمودن موی سر یا اعضای بدن

۱- اگر شخصی محرم یک چهارم موی سر یا یک چهارم ریش خود را تراشد، و یا کوتاه کند بر وی دم واجب می شود و اگر کمتر از یک چهارم باشد، صدقه واجب می گردد.

۲- اگر موهای کامل عضوی را تراشد که تراشیدن موی کامل آن عادتاً مقصود باشد بر وی دم واجب می گردد. و اگر کمتر باشد، صدقه واجب می شود.

۳- اگر دیگر اعضای که تراشیدن کامل آن مقصود نباشد احیاناً تمام موهای آن اعضا را تراشید صدقه واجب می شود.

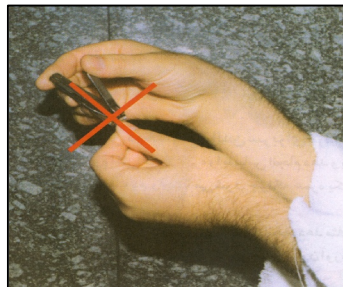
۴- اگر شخصی محرم سرگیری را تراشد چه این که محرم باشد یا غیر محرم بر تراشیده صدقه واجب می شود، مگر اینکه همه اعمال را انجام داده و فقط حلق یا تقصیر مانده است. در این صورت مانعی ندارد که سر دیگری را تراشد.

۵- اگر محرمی بنا به عذری یکی از اعضای کامل خود را خوشبو نماید و یا روغن بمالد و یا تراشد و یا لباس دوخته بپوشد مخیر است یک گوسفند ذبح کند و یا شش کیلو گندم بگیرد.

۶- استعمال پماد یا کرم بی جهت درمان ترک پا و یا سوختگی بدن و زخمها اشکالی ندارد.

گرفتن ناخن دست و پا

اگر محرمی ناخن یک دست و پا یا تمام ناخنهای دست و پا را در یک مجلس بچیند بر وی دم واجب می شود. اگر کمتر از پنج ناخن

بچیند و یا پنج ناخن را متفرق بچیند مثلاً دو ناخن از یک دست و یک پا در این صورت عوض هر یک ناخن یک صدقه کامل واجب می گردد.

پوشیدن چیزی که پشت پای را بگیرد

مرد محرم نباید چیزهایی که مانند جوراب و هرچیز

دیگری که بر آمدگی بالای پا را می‌گیرد، بپوشد. اما دمپایی یا کفشی که بر آمدگی بالای پا را نپوشاند، اشکالی ندارد.

پوشیدن لباس دوخته و پوشاندن سر برای مردان

اگر مرد محرم اکثر اعمال عمره را با لباس انجام دهد و یا سر خود را بپوشاند، دم واجب می‌شود. چونکه عمره یک نسک کامل می‌باشد.

اگر کمی از اعمال عمره را با چنین وصفی انجام دهد مثلاً قبل از طواف یا قبل از شوط چهارم، لباس دوخته را بیرون آورد، بر وی صدقه واجب می‌شود.

مسئله

اگر شخص از میقات خود محرم به عمره شد و لباس پوشیده را در تن داشت و یک روز کامل یا یک شب کامل در احرام با لباس دوخته باقی بود، گر چه هنوز طواف را انجام نداده، دم بر او واجب می‌شود.

پوشاندن زن صورت خود را

زنان عوض حوله احرام می‌توانند لباس دوخته و تمیز و پاک بپوشند که بهتر است سفید باشد اما لازم است صورت خود را نپوشانند.

اگر برقع (روبند) طوری باشد که روبند با پوست صورت تماس نداشته باشد و با فاصله بالای صورت قرار گیرد، اشکالی ندارد.

پوشیدن دستکش و زیور آلات نیز برای زنان مانعی ندارد. اما در فقه شافعی کمیت مؤثر نیست و ارتکاب هر یک از محرمات احرام در مسائل بالا به هر میزان که باشد، حکم کامل آن عمل را دارد و موجب دم می‌شود.

کشتن شپش و ملخ

شخصی که شپش و یا ملخی را بکشد و یا در حرارت آفتاب بیندازد درازای هر یک به اندازه مشت گندم صدقه دهد اما اگر از کشتن سه عدد تجاوز کند، باید صدقه کامل بدهد.

قطع گیاهان و درختان حرم

- ۱- کندن و قطع کردن درختان و گیاهانی که در محدوده حرم روئیده است بر محرم و غیرمحرم حرام است و این از محرمات مخصوص حرم است.
- ۲- اگر گیاه سبز حرم را قطع کند قیمت آن به فقرا به عنوان صدقه بر ذمه اش واجب می شود، ولی بریدن گیاه و درخت خشک و گیاه اذخر (فریز - گزنه دشتی) جایز است.
- ۳- اگر شخصی آن نوع درخت خودروی حرم را قطع کرد که جنس او را مردم نمی کارند، دادن قیمت بر وی

واجب است که به فقرا صدقه دهد چه محرم و یا غیر محرم، قطع کند.

۴- اگر همین نوع درخت خودرو در ملک شخصی روئیده باشد، پس باید علاوه بر جزا، یک قیمت دیگر به مالکش داده شود.

۵- درختی که انسان دیگری کاشته چه از قسم کاشتنی ها باشد و یا غیر کاشتنی ها، بریدنش حرام نیست ولی اگر محرم آن را برید قیمت آن را به مالکش پرداخت نماید.

۶- اگر درختی مملوک کسی نباشد ولی خودبه خود روئیده باشد و از قسم درختانی که عادتاً کاشته می شود و یا درختان میوه دار باشد، از بریدنش جزا واجب نمی شود. اگر در ملک کسی باشد باید بر او ضمان بپردازد.

۷- گیاه و چوبی که در نصب کردن چادر یا کندن زمین جهت درست کردن تنور یا در موقع راه رفتن قطع شود، اشکالی ندارد.

۸- اگر برگ درختی را بچیند که به سبب آن به درخت نقصان نرسد جایز است و الا جائز نیست.

ترک واجب

۱- اگر شخص محرم تمام طواف عمره و یا اکثر آنرا بدون وضو و یا در حالت جنب ادا نماید بر وی دم واجب می گردد.

۲- اگر شخص محرم تمام سعی یا اکثر آنرا (۴ شوط) را ترک کند، بر وی لازم است که اگر در مکه مقیم باشد اعاده

نماید و اگر هم بدون اعاده به وطن خود برگردد، دم واجب می‌شود.

تجاوز از مقیمات بدون احرام

هر شخصی که به قصد دخول مکه یا دخول از آفاق یعنی بیرون محدوده حرم به قصد حج یا عمره از میقات خود بدون احرام تجاوز کند گناهکار می‌شود و بر وی دم واجب می‌شود، مگر آن که پس از ورود لباس احرام بپوشد و هنوز اعمال حج را آغاز نکرده باشد، دوباره به میقات خود برگشته و تلبیه را بگوید، دم از وی ساقط می‌گردد.

معنای صدقه و دم کفاره

دم: هر کجا که لفظ دم آمده است مراد از آن این است که یک رأس گوسفند یا بز را ذبح کند و یا حصه هفتم یعنی یک هفتم شتر یا گاو را با شرائط قربانی بدهد.
و هر کجا که مطلق صدقه گفته شود مراد از آن به مقدار فطره جو یا گندم (نصف صاع گندم که معادل ۲ کیلو یا یک صاع جو که معادل ۴ کیلو است).
کلمه کفاره کلمه‌ای است عمومی هم بر صدقه و هم بر دم اطلاق می‌شود.

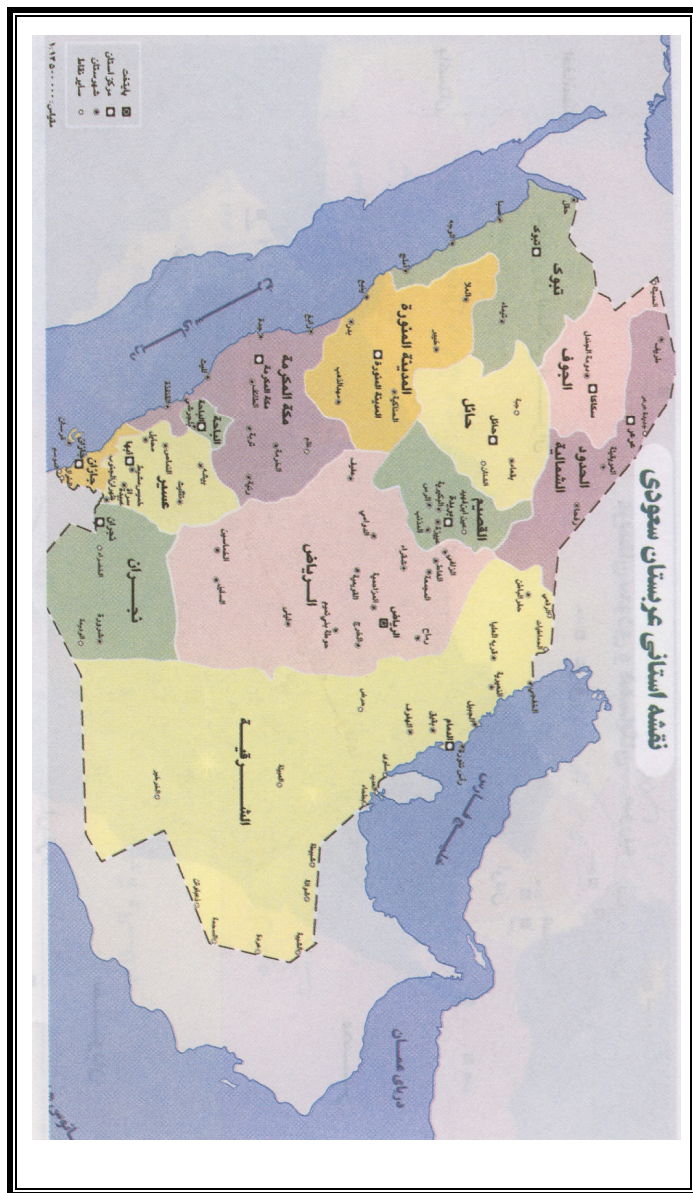
مستحبات عمره

در این بخش، برخی از آداب و مستحبات عمره را می‌آوریم تا زائران عزیز ضمن آشنائی با آنها با همراه داشتن

این کتاب بتوانند به آنها عمل کنند و بر ثواب زیارت خود بیفزایند.

گرچه آداب عمره بسیار زیاد است ولی چون بنای ما از این نوشته بر اختصار است، از آوردن همه آنها صرف‌نظر کرده و علاقمندان به کتاب (ادعیه و زیارت اماکن متبرکه) نشر واحد اهل سنت بعثه مراجعه کنند. در اینجا تنها به همین مقدار بسنده می‌کنیم:

۱. محرم باید پیش از احرام، بدن خود را پاکیزه کند.
۲. موهای زائد خود را (موی لب، زیر بغل، زیر ناف) بردارد.
۳. ناخن و سیبیل خود را بگیرد.
۴. پیش از احرام، در میقات، غسل احرام کند.
۵. اگر به تراشیدن موهای سر عادت دارد سر را هم بتراشد و هنگام حلق به کشیدن تیغ روی پوست سر اکتفا کند.
۶. وقتی که لباس احرام را به تن کرد سنت است دو رکعت نماز نفل به جای آورده در رکعت اول قلیا یا ایها الکافرون و در رکعت دوم قل هو الله احد خواندن اولی و افضل است. گرچه غیر از این سوره‌ها، سوره‌های دیگری هم بخواند نیز اشکالی ندارد.
۷. بیشتر از یک بار تلبیه گفتن در احرام برای بار دوم و سوم و ...، مستحب است.
۸. در مواقع پیش‌آمدن حالات جدیده گفتن تلبیه مستحب است. مثلاً هرگاه که سوار شود و یا سواره پائین می‌آید یا مسیرش تغییر کرد و یا در موقع بالا رفتن از بلندی‌ها و سرازیر شدن به پستی‌ها و در موقع طلوع صبح صادق و موقع بیدار

شدن از خواب و همچنین بعد از نمازهای فرض و نفل و موقع ملاقات با قافله، در همه این موارد تلبیه مستحب است و بعد از سه بار تلبیه درود بفرستد و دعا بکند که موقع اجابت دعا است.

نحوه دخول در مسجد الحرام

برای دخول در مسجد الحرام مستحب است از باب سلام وارد شود، لبیک گویند و در دل خشوع و خضوع و جذبات اکرام و احترام بیت الله موج زند. مواظب باشد که در موقع دخول در مسجد الحرام باید اول پای راست خود را در مسجد بگذارد و این دعا را بخواند:

«اللهم افتح علينا ابواب رحمتك وسهل علينا ابواب رزقك»

یعنی: پروردگارا درهای رحمتت را بر روی ما بگشا و دروازه‌های روزی را برایمان آسان بفرما.

وقتی که نظر به کعبه مشرفه واقع شود، سه بار بگوید: «الله اکبر لاله الاالله و الله اکبر» و بعد از آن دعا کند که موقع اجابت دعا است و در این لحظه دعا قبول می‌شود.

عمرتکم مقبول وسعیکم مشکور

والسلام علیکم ورحمة الله وبرکاته

آخوند صلاح الدین گوکلانی
مدیر حوزه علمیه ربانیه چنارلی
اسماعیل قدیری
مدرس حوزه علمیه ربانیه چنارلی
شهرستان کلاله استان گلستان

